

**LETTERA CIRCOLARE DELLA S. CONGREGAZIONE PER IL CLERO
CIRCA I CONSIGLI PRESBITERALI**

Con lettera circolare della Segreteria Generale, n.781/70 del 9.V.1970, sono stati portati a conoscenza dei Membri della C.E.I. i seguenti documenti:

SACRA CONGREGATIO PRO CLERICIS - PROT. N. 129191/I - ROMAE, DIE 20 APRILIS 1970 - Eminentissimo D.no Card. Antonio Poma.

Eminentissime Domine,

Uti notum est, die 10 octobris 1969 celebrata fuit S. Congregatio Plenaria in ordine ad Consilia Presbyteralia dioecesana revidenda. Post opportunam et utilissimam disceptationem Patres Membra huius S. Congregationis quidquid idoneum ac temporibus consentaneum censuerint, manifestarunt per votorum suffragia.

Iuxta placita Patrum hoc S. Dicasterium Litteras Circulares paravit quarum exemplar hisce adnexum Tibi tanquam Praesidi istius Conferentiae Episcopalis remitto enixe Te rogans ut eas cum Membris Conferentiae Episcopalis rite communicare faveas.

Animadvertere mihi liceat quod promulgatio Litterarum Circularium post opportunum temporis spatium (quod nempe sufficiens videtur ut Episcopi istius Nationis omnes cognoscere prius valeant textum) eveniet, sive per media communicationis socialis, sive per insertionem in Commentario Officiali Sanctae Sedis.

Occasionem nactus, sensus profundi obsequii Tibi profiteor et remaneo

Eminentiae tuae
fidelis in Christo

+ P. PALAZZINI, a Secretis

J. Card. WRIGHT, Praef..

SACRA CONGREGATIO PRO CLERICIS - PROT. N. 129191/I

LITTERAE CIRCULARES AD PRAESIDES CONFERENTIARUM EPISCOPALIUM DE CONSILIIS PRESBYTERALIBUS IUXTA PLACITA CONGREGATIONIS PLENARIAE DIE 10 OCTOBRIS 1969 HABITAE.

P r o o e m i u m

1. Presbyteri sacra Ordinatione atque missione, quam ab Episcopis recipiunt, "promoveantur ad inserviendum Christo Magistro, Sacerdoti et Regi, cuius participant ministerium, quo Ecclesia in Populum Dei, Corpus Christi et Templum Spiritus Sancti, hic in terris, indesinenter aedificatur" (1). Cum igitur sacerdotale ministerium nonnisi in hierarchica totius Ecclesiae communione adimpleri possit (2), "nullus presbyter seorsum ac veluti singillatim suam missionem satis adimplere valet, sed tantum viribus unitis cum aliis Presbyteris, sub ductu eorum, qui Ecclesiae praesunt" (3).

Episcopi vero qui, recepta missione canonica, "ecclesias particulares sibi commissas ut vicarii et legati Christi regunt" (4), ut munus suum portionem Populi Dei pascendi recte obire valeant, sibi assumunt sacerdotes uti adiutores necessarios (5), qui in exercendo ministerio ab Episcopis pendent cum quibus ipsi sacerdotali honore sunt coniuncti (6).

(1) Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n.1.

(2) *Ibidem*, n.15.

(3) *Ibidem*, n.7.

(4) Const. *Lumen Gentium*, n.27.

(5) Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n.7.

(6) Const. *Lumen Gentium*, n.28.

Presbyteri ad populo inserviendum vocati *unum presbyterium* cum suo Episcopo constituunt, diversis quidem officiis mancipatum (7). Proinde in qualibet dioecesi inter Episcopum et omnes presbyteros communio hierarchica exstat (8) quae eos arcte coniungit eosque in unam coalescit familiam in qua pater est Episcopus (9).

2. Intimam hanc communionem Concilium Oecumenicum Vaticanum II in diversis documentis explicavit ac illustravit atque ita signa temporum est interpretatum. In praesenti enim, quandoquidem et incepta apostolica omnium christifidelium vires integras atque unitas exquirunt, et tot tantaeque sunt aerumnae, quibus Ecclesia premitur, nemo est quin videat sacrorum ministrorum unionem magnopere expostulari. Ex hac unione, sacramentaliter fundata, oriri debet unio cordium quae nempe mutua innititur caritate (10). Solummodo ita nasci potest communis pastoralis actio quae totam amplectitur dioecesim cunctasque eius quaestiones. Si et quatenus haec ad rem deducatur, sperare licet fore ut sacerdotes suam voluntatem consocient cum voluntate Episcopi uberiores et efficaciores reddendo actionem.

De novo coetu consultivo Episcopi

3. Legislatio canonica particularium ecclesiarum gubernium respiciens Episcopis semper assignabat quoddam organum consultivum praecipue e presbyteris constans quod audire aut cuius consensum excipere in quibusdam negotiis maioris momenti Episcopi ipsi tenebantur. Nunc in Codice Iuris Canonici pro variis gubernii dioecesanis necessitatibus varia exstant organa in adiutorium Episcopi, uti e. gr. dioecesana synodus, examinatores synodales, parochi consultores, Capitulum cathedrale, seu Coetus Consultorum, Consilium administrationis dioecesanum etc.

Quod in superioribus saeculis simplex videbatur postulatam seu requisitum recti et sapientis gubernii, a Concilio Vaticano II, quod Ecclesiae naturam altius investigavit, theologice quoque illustrata sunt. Edoceatur nempe a SS. Synodo inter Episcopum et suos presbyteros adesse in ecclesia particulari communionem hierarchicam vi cuius Episcopus et presbyteri unum idemque sacerdotium unum idemque ministerium participant diverso utique gradu (11) qui determinatur per receptum Ordinem et per missionem canonicam. Hisce suppositis eadem Synodus, pro sua indole pastorali, voluit ut haec unitas missionis in bonum vertetur dioecesis per quoddam novum organum consultivum his verbis: "habeatur, modo hodiernis adiunctis ac necessitatibus accomodato, forma ac normis iure determinandis, coetus seu senatus sacerdotum, Presbyterium repraesentantium, qui Episcopum in regimine dioeceseos suis consiliis efficaciter adjuvare possit" (12).

(7) Const. *Lumen Gentium*, n.28; Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n.8.

(8) Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n.7.

(9) Decr. *Christus Dominus*, n.28.

(10) Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n.8.

(11) Decr. *Christus Dominus*, n.28; Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n.7.

(12) Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n.7.

Quod Concilii Vaticani II votum prosequutus Summus Pontifex Paulus Pp. VI, per Litteras Ap. "*Ecclesiae Sanctae*" iussit ut in unaquaque dioecesi constitueretur laudatus coetus qui Consilium Presbyterale nuncupatur (13). Huiusmodi lex executiva, ad experimentum lata, quoad modum Consilium componendi, eius competentiam et functionem pauca tantum statuit eo nempe fine ut evolutioni novi organi consultivi necessarium relinqueretur spatium.

Celebratio S. Congregationis Plenariae

4. A praefatae legis promulgatione tertio labente anno, S. Congregatio pro Clericis, cuius est invigilare Consiliis Presbyteralibus (14), circulares litteras die 15 ianuarii 1969 misit ad Praesides Conferentiarum Episcopaliū ad mentem ipsius legis (15) rogans ut Episcopi suas animadversiones adnotationesque de experimentis ad hoc novum organum quod spectat eidem S. Congregationi exhiberent. Cum vero responsiones, una cum Statutis Consiliorum, e provinciis ecclesiasticis iuris communis fere omnibus ad S. Congregationem pervenissent, idem S. Dicasterium, auditis suis Consultoribus, die 10 octobris 1969 Plenariam Congregationem habuit, ut de maioribus quaestionibus dicti coetus consultivi disceptaretur.

De obligatione Consilium Presbyterale constituendi

5. Scopus et munus Consilii Presbyteralis necessario sequitur ex communi hierarchica quae exstat inter Episcopum et presbyteros, eamque aliquo modo institutionaliter manifestat. Quare ipsius in qualibet dioecesi institutio, principiis iam illustratis cohaerenter per Mp. *Ecclesiae Sanctae* obligatorie praescribitur.

Haec obligatio insuper temporibus est consentanea. Maxime enim est opportunum hodie atque utile ut inter Episcopum et presbyteros instituantur organum communis colloquii seu dialogi. Quae utilitas iam apparet ex per multis responsionibus Episcoporum ad S. Congregationem missis: nam contactus cum sacerdotibus fit facilius; melius cognoscuntur eorundum mentes et optata; accuratiores dein hauriri possunt informationes de statu rerum in dioecesi, mutuae experientiae opportunius communicantur; necessitudines pastorum et gregis Dei evidentius apparent; cohaerenter concipiuntur incepta apostolica adiunctis hodiernis accommodata; in communi labore demum adaequate solvuntur vel, saltem, explicantur difficultates.

De Consilii Presbyteralis compositione

6. Consilium Presbyterale totum dioecesis Presbyterium exprimat oportet.

(13) AAS, LVIII, 1966, p. 776 sq.

(14) Const. Ap. *Regimini Ecclesiae Universae*, n. 68; AAS, LIX, 1967, p. 68.

(15) Mp. *Ecclesiae Sanctae*, Proemium.

tet. Quod requisitum, iuxta Episcoporum et Plenariae Patrum sententiam, eo perfectius obtinetur quo plenius presbyterorum opiniones et experimenta conferantur. Quare indoles repraesentativa Consilii efficitur si in sinu eiusdem pro posse repraesentantur: a) varia ministeria (parochi, cooperatores, cappellani, etc.); b) regiones seu pastorales dioecesis zonae; c) variae sacerdotum aetates seu generationes. Si quaedam in Consilio ita componendo difficultas exoriatur, praeferenda videtur repraesentatio proportionata per praecipua sacerdotum ministeria.

Religiosi quoque, qui curam animarum in dioecesi exercent vel operibus apostolatus sese dedicant sub iurisdictione Episcopi inter membra Consilii cooptari poterunt (16).

7. Consilii sodales designandi ratio commissa est Episcopis (17). Ii vero, uti ex ipsorum responsionibus patet, consensu fere unanimo statuerunt ut notabilis sodalium pars eligeretur libero sacerdotum suffragio. Patribus vero Plenariae placuit propositum ut maior pars sodalium seligetur per suffragium omnium sacerdotum (18).

Ceteri autem sodales designantur directe ab Episcopo aut ipso facto declarantur sodales ut officium quod gerunt (e. gr. Vicarius Generalis, Rector Seminarii etc.) repraesentent in Consilio.

Haec compositio ex membris nempe electis a sacerdotibus, nominatis ab Episcopo, natis seu designatis ratione officii, dum una ex parte fiduciam alit sacerdotum qui sese praesentes sentiunt in Consilio, alia ex parte securitatem tribuit Episcopo ad servandum aequilibrium et possibilitatem praebet indolem repraesentativam eiusdem Consilii aliquando melius exprimendi.

De competentia Consilii Presbyteralis

8. Competentia Consilii Presbyteralis est Episcopo adsistere consiliis in regimine dioecesis. Quare quaestiones maioris momenti quae sive ad sanctificationem fidelium sive ad doctrinam ipsis tradendam, sive ad regimen dioecesis spectant, pertractantur a Consilio, si nempe Episcopus eas proponat vel saltem admittat pertractandas. In proponenda aut admittenda quaestione Episcopus rationem habebit de observandis Ecclesiae legibus universalibus.

Consilium, quatenus totum repraesentat dioecesis Presbyterium, ad bonum eiusdem dioecesis promovendum institutum est; omnes igitur quaestiones, et non solum quae ad vitam presbyterorum spectant, rite admissae tractari possunt a Consilio, et quidem uti argumenta ministerii sacerdotalis quod nempe ipsi in favorem communitatis ecclesiasticae impendunt.

(16) *Mp. Ecclesiae Sanctae*, I, 15 par. 2.

(17) *Ibidem*, I, 15, par. 1.

(18) Statuta Consilii ab Episcopo approbanda praescribant oportet modum procedendi in electione, ad analogiam canonum 160 et sq. necnon can. 2294 Codici Iuris Canonici.

Consilii est, in genere, normas forte condendas suadere, quaestiones principii proponere; non vero de illis quaestionibus agere quae natura sua modum procedendi discretum exigunt ut accidit e.gr. in officiorum colloca- tionibus.

De indole consultiva Consilii Presbyteralis

9. Consilium Presbyterale est organum consultivum peculiare. Consultivum dicitur quia voto deliberativo non gaudet; ideoque eidem non competit decisiones ferre quae Episcopum obstringant nisi ius universale Ecclesiae aliter providerit vel Episcopus in singulis casibus vocem deliberativam consilio tribuerit. Affirmatur vero organum consultivum peculiare quia natura sua et suo procedendi modo inter alia organa eiusdem generis eminet.

Consilium enim nostrum, communionis hierarchicae signum, natura sua exigit ut consilia pro bono dioecesi ineantur, in unione cum Episcopo et nunquam sine eo, studio nempe, quod Episcopo et sodalibus commune est. Sic enim modus requiritur a Vaticano II et inculcatur verbis Mp. *Ecclesiae Sanctae*: "In hoc Consilio Episcopus sacerdotes suos audiat consulat et cum eis colloquatur de iis quae ad necessitates operis pastoralis et bonum dioecesis spectant" (19).

Commune hoc studium, quo nempe de quaestionibus communicantur opiniones et notitiae, exponuntur necessitates pastorales, perpenduntur argumenta et proponuntur vota, ab utraque parte postulat ut animi apte parati sint atque intima conversione in humilitate et patientia exornati.

Quo labore communi peracto, decisio iam spectat ad Episcopum qui responsabilitate personali tenetur erga portionem Populi Dei sibi commissam (20) ideoque responsabilitas Episcopi navitate Consilii adiuvatur, minime substituitur.

10. Hisce cogitatis inducti Patres Congregationis Plenariae hanc manifestarunt sententiam titulum nempe et nomen "senatus Episcopi in regimine dioecesis" uni Consilio Presbyterali competere (21).

Relate vero ad antiquum senatum Episcopi, id est ad Capitulum cathedralium ubi existit, et Coetum Consultorum ubi habetur, iidem Patres dispositioni steterunt Mp. *Ecclesiae Sanctae* quo scilicet praescribitur eadem instituta proprium munus propriamque competentiam servare oportere, donec recognoscantur (22).

Cum vero rerum adiuncta, quae evolutionem historicam Capitulum cathedralium concernunt, varia sint secundum varias Ecclesiae regiones, quoad

(19) Decr. *Christus Dominus*, n.28; Mp. *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, par. 1.

(20) Cfr. Decr. "*Christus Dominus*", n.11; Const. "*Lumen Gentium*", n.23.

(21) Cfr. Decr. *Presbyterorum Ordinis* n.7; Mp. *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, par. 1.

(22) I, 17, par.2.

recognitionem Capituli cathedralis et quoad reformationem vel confirmationem Coetus Consultorum singulae Conferentiae Episcopales sua parabunt vota.

Interea, donec Codex Iuris Canonici recognoscatur, Consilium Presbyterale vacante Episcopi sede cessat (23). Ideo capitulum cathedrale aut Coetus Consultorum, nisi Sancta Sedes aliter providerit, Vicarium Capitularem constituit ad normam canonum 429 - 444 et 427 Codicis Iuris Canonici qui in vigore manent.

C o n c l u s i o n e s

- I. Quibus omnibus praehabitis, Sacra haec Congregatio pro Clericis enixe rogat et urget:
 - a) ubi adhuc desideretur quamprimum instituatur Consilium Presbyterale eique titulus ac functio competant Senatus Episcopi;
 - b) quodlibet Consilium Presbyterale propria paret statuta ab Episcopo approbanda, ratione habita de iis quae praesentibus litteris indicata sunt.

- II. Cum vero expediat ut Episcopi in Conferentiis adunati in quaestionibus Consilium Presbyterale spectantibus communia capiant consilia (24) S. Congregatio humaniter petit:
 - a) quaestiones maioris momenti in Consilio Presbyterali tractandae a Conferentia Episcopali suggerantur;
 - b) item normae de modo procedendi in Consiliis Presbyteralibus, de periodicitate coetuum, de cooperatione cum aliis coetibus consultivis habenda, de relatione Consilii cum universis dioecesis sacerdotibus fovenda a Conferentia Episcopali opportune proponantur.

- III. Demum instat Sacra haec Congregatio ut quaelibet Conferentia Episcopalis votum suum ad Capitulum cathedrale et ad Coetum Consultorum quod attinet, uti supra in n.10, eidem S. Congregationi exhibere faveat infra diem 31 decembris 1970.

Praesentibus litteris principia ac criteria generaliora quae ex consultatione Conferentiarum Episcopaliurn et Patrum disceptatione profluxerunt hoc Sa-

(23) Mp. *Ecclesiae Sanctae*, I, 15, par.4; nisi in peculiaribus adiunctis a Sancta Sede recognoscendis Vicarius Capitularis vel Administrator Apostolicus illud confirmet". Cfr. quoque Const. Ap. "*Regimini Ecclesiae Universae*", n.68, par.4.

(24) Mp. *Ecclesiae Sanctae*, I, 17, par. 1

crum Dicasterium indicare intendit quaeque Episcopos adiuuare poterunt in eorum gravi munere exequendo quod ad constitutionem et agendi rationem Consiliorum Presbyteralium attinet. Confiditur igitur Conferentias Episcopales de experienciis his super rebus habitis hanc Sacram Congregationem certiorum reddere velle ut eaedem prae oculis habeantur in altera Congregatione Plenaria forte habenda antequam novus Codex Iuris Canonici edatur.

Datum Romae, die 11 aprilis 1970 in festo S. Leonis Magni, Papae et Ecclesiae Doctoris.

+ PETRUS PALAZZINI, *a Secretis*

IOANNES Card. WRIGHT, *Praefectus*

CONVENZIONE PER IL SERVIZIO DI ASSISTENZA RELIGIOSA NEGLI OSPEDALI E NELLE CASE DI CURA

*Lettera circolare della Segreteria Generale, n.1004/70 del 18.VI.1970,
ai Membri della C.E.I..*

Venerato Confratello,

mi prego rimetterLe copia dello schema di convenzione per il servizio di assistenza religiosa negli ospedali e nelle case di cura, in armonia con la nuova legge ospedaliera.

Essa e' completata da un'appendice che illustra i singoli paragrafi (o numeri) della convenzione.

Lo schema e la relativa appendice e' stata preparata dall' Incaricato per la pastorale ospedaliera, con l'apporto di un gruppo di esperti anche religiosi; e presentata al Ministero della Sanita'.

E' stata inoltre inviata copia per conoscenza alla Conferenza dei Superiori Maggiori (C.I.S.M.).

Si rimane a disposizione per eventuali chiarimenti.